

A Régiók Bizottsága véleménye – Éghajlat- és energiapolitikai keret a 2020–2030-as időszakra

(2014/C 415/04)

Előadó	Annabelle JAEGER (FR/PES) Provence–Alpes–Côte d'Azur regionális önkormányzatának képviselője
Referenciaszöveg	Az Európai Bizottság 2014. február 12-i felkérő levele

I. POLITIKAI AJÁNLÁSOK

A RÉGIÓK BIZOTTSÁGA

most, hogy az Éghajlat-változási Kormányközi Testület legfrissebb adatai a globális felmelegedés és hatásainak súlyosbodására figyelmeztetnek, valamint előző jelentésének (CDR 5810/2013) szellemében:

1. arra kéri az EU-t, hogy álljon ki a sikert garantáló és 2030-ra kötelezően elérendő hármas éghajlat- és energiapolitikai célkitűzés mellett, amelyek elemei:

- az üvegházhatású gázok kibocsátásának 50 %-os csökkentése az 1990-es szinthez képest,
- a megújuló energiaforrások 40 %-os részarányának elérése nemzeti célkitűzések keretében,
- az elsődleges energiafogyasztás 2005-ös szinthez viszonyított 40 %-os csökkentése hatékonyságnövelés útján, szintén nemzeti célkitűzések keretében.

E hármas célkitűzés azért szükséges, hogy esélyünk legyen elkerülni a 2 °C-nál nagyobb mértékű katasztrofális felmelegedést, és hogy sikerüljön elérni az EU hosszú távú célkitűzését (azaz az üvegházhatású gázok kibocsátásának 80–95 %-os csökkentését);

2. emlékeztet az Európai Tanács 2014. március 20–21-i ülésének következtetéseire, melyekben az állam- és kormányfők abban állapodtak meg, hogy legkésőbb 2014 októberében határozatot hoznak az új politikai keretről. Az RB elvárja, hogy ez a határozat ambiciózus célokat tartalmazzon; ennek kapcsán aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy az Európai Bizottság eddigi javaslataiból hiányzik az ambíció: túlságosan gyengék mind a javasolt százalékos értékek tekintetében, mind az uniós szintű kötelező érvényüket illetően, mind pedig a javasolt irányítási struktúrára vonatkozóan;

3. úgy véli, hogy e hármas célkitűzés szakmailag megvalósítható és kifejezetten előnyös lenne az európai gazdaság számára, egyúttal olyan hosszú távú strukturális jövőképet feltételez, amely energetikai szempontból fenntartható, biztos és biztonságos jövőt biztosíthatna Európának;

4. hozzáteszi, hogy az EU-nak azt kellene célul kitűznie, hogy az évszázad közepére közel nullára csökkenti a nettó kibocsátást – olyan módon, hogy ez ne erősítse tovább az energiaszegénységet. Amellett, hogy az éghajlatra hatást gyakorló gázok kibocsátását folyamatosan csökkenteni kell, jobban kell támogatni a szén-dioxid légkörből való kivonására irányuló kutatásokat és fejlesztéseket is, valamint a természetes szén-dioxid-megkötési megoldások szerepének növelését;

5. megjegyzi, hogy az EU e szilárd célkitűzések birtokában készen állna arra, hogy – tekintettel az Egyesült Nemzetek Éghajlat-változási Keretegyezményéhez (UNFCC) csatlakozott felek 2015 novemberében és decemberében, Párizsban megrendezendő 21. konferenciájára (COP21) – tárgyalásokat folytasson az éghajlattal kapcsolatos globális megállapodásról, különösen azáltal, hogy amint lehetséges, de legkésőbb 2015 márciusának végén bejelenti az UNFCC címén tervbe vett 'nemzeti hozzájárulásokat';

A. Irányítás

6. azt ajánlja, hogy a javasolt új energiaügyi irányítási keret a 2020-as csomag tanulságaira építsen, nevezetesen úgy, hogy kötelező erejű célokat tűz ki uniós és nemzeti szinten, melyekért a tagállamok felelősek. Úgy véli tehát, hogy a javasolt együttműködési szemlélet – kizárólag uniós szinten kitűzött célokkal – nem gondoskodik megfelelő ösztönzőkről ahhoz, hogy teljesíteni lehessen ezeket a célokat, és ambiciózusabb eredményeket lehessen elérni;

7. feltétlenül szükségesnek tartja, hogy a megújuló energiák növelésére és az energiafogyasztás csökkentésére irányuló nemzeti célkitűzések teljesítése valamennyi tagállam számára kötelező legyen, és hogy e célból az országok támaszkodjanak regionális stratégiákra, ami egyfelől hatékonyabb lenne, másfelől a szubszidiaritás elvének is megfelelne. Ennek a szerkezetnek meg kellene jelennie az energiaügyi irányítás új keretében;
8. hangsúlyozza, hogy az új KAP alapvető szerepet tölthet be az üvegházhatású gázok kibocsátásainak csökkentésében, valamint a növénytermesztési, erdészeti és állattenyésztési ágazatok általi szén-dioxid-megkötés elősegítésében;
9. hangsúlyozza, hogy a helyi és regionális szint alapvető szerepet játszik az éghajlatváltozással, a megújuló energiák fejlesztésével és az energiahatékonysággal kapcsolatos szakpolitikák kidolgozásában és végrehajtásában, azonban azt is hangsúlyozza, hogy e hatóságok fellépése csak akkor lehet optimális, ha olyan elismeréshez jutnak, amely mandátumban és hosszú távú pénzügyi forrásokban ölt testet;
10. felkéri tehát az Európai Bizottságot, hogy az éghajlat- és energiaügyi kihívások leküzdése érdekében ismerje el a helyi és regionális önkormányzatokat, támaszkodjon rájuk és vonja be őket a 2030-ig szóló szakpolitikai keretbe és az új energiaügyi irányításba a többszintű kormányzás elveinek megfelelően, melyek elismerik minden egyes kormányzási szintnek a hatékony közpolitikák érdekében játszott szerepét;
11. felkéri végül a helyi és regionális önkormányzatokat, hogy még inkább nézzenek szembe az éghajlatváltozás jelentette kihívással, és fogalmazzák meg saját, 2030-ra szóló ambiciózus célkitűzéseiket, valamint hajtsanak végre közös kezdeményezéseket, figyelemmel a 2015. decemberi, párizsi COP21-re – összhangban a 2013. novemberi, varsói COP19 határozataival, amelyek elismerik a regionális és helyi önkormányzatok szerepét a globális megállapodás elérésében;

B. Három, egymástól elválaszthatatlan célkitűzés

12. hangsúlyozza, hogy az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésére vonatkozó célkitűzés alapvetően fontos, mivel egyértelmű jelzés arra, hogy a szennyezés valamennyi költsége beépíthető az árakba, és így csökkenthető a szennyezés mértéke, ugyanakkor az is lényeges, hogy a célkitűzést a megújuló energiákra és az energiahatékonyságra vonatkozó célkitűzésekkel egészítsék ki, biztosítandó, hogy az energiarendszer átalakítása nyomán egy alacsony szén-dioxid-kibocsátású, egyszersmind biztonságos, versenyképes és fenntartható gazdaság jöjjön létre, ami szinergiahatással jár az éghajlatváltozásra nézve;
13. hangsúlyozza, hogy olyan kötelezően teljesítendő célkitűzésekre van szükség, amelyek hozzájárulnak ahhoz, hogy a befektetések a tiszta technológiák fejlesztése felé irányuljanak; ennek kapcsán sürgős továbbá szabályozási biztonságot nyújtani az alacsony szén-dioxid-kibocsátású technológiák befektetői számára. A tagállamoknak egyértelmű és stabil jogi keretet kell majd garantálniuk, amely megakadályozza, hogy az új jogszabályok visszamenőleges hatállyal bírjanak;
14. emlékeztet arra, hogy el kell érni az országok, régiók és városok közötti méltányos tehermegosztást, és számításba kell venni a területrendezés szükségességét és a helyben rendelkezésre álló megújuló energiaforrásokat, nem megakadályozva, hogy bizonyos régiók és városok, amennyiben úgy kívánják, gyorsabban haladjanak;
15. hangsúlyozza, hogy az uniós és tagállami szakpolitikák kidolgozása során ésszerű szinten tartásának szükségességét és azt, hogy az energiahatékonyság ehhez kulcsfontosságú, mivel lehetővé teheti, hogy az uniós fogyasztók és tagállamok 2030-ig évente több mint 200 milliárd eurót takarítsanak meg⁽¹⁾; úgy véli továbbá, hogy javasolni kell a tagállamoknak, valamint a helyi és regionális önkormányzatoknak, hogy az energiaszegénység elleni küzdelem jegyében fogadjanak el olyan intézkedéseket, amelyek az ebben a tekintetben kiszolgáltatott családokat és fogyasztókat célozzák; A hatékonyságnövelés egyik fő útja az épületek rehabilitációja kell, hogy legyen, amely jelentős munkahelyteremtéssel járna együtt egy olyan szociálisan érzékeny ágazatban, mint az építőipar. Emellett lehetővé tenné az új, energiahatékony és bioalapú anyagok kifejlesztését célzó innovációt, amely a K+F+I-be történő beruházásokkal jár majd együtt. Ebből kiindulva az épületek energetikai rehabilitációjának elősegítésére speciális pénzügyi alapokat kellene létrehozni európai szinten;

C. Európa energiafüggetlensége

16. emlékeztet arra, hogy Európa a világ első számú energiainportőre, és úgy véli, hogy a 2030-ra szóló, az energiamegtakarítást és ezzel párhuzamosan a megújuló energiák részarányának növelését célzó ambiciózusabb európai célkitűzések jelentősen csökkentenék Európa energiabehozatalát és növelnék energiafüggetlenségét;

⁽¹⁾ Ecofys, 2013. február: Saving energy: bringing down Europe's energy prices for 2020 and beyond [Energiamegtakarítás: az európai energiaárak csökkentése 2020-ra és azon túl].

17. úgy véli, hogy a hatékonyságnövelés egyik fő útja – az energiahatékony új lakások építése mellett – az épületek rehabilitációja kell, hogy legyen. Ugyanakkor ezeknek a kérdéseknek az eldöntésében nem üdvös egységes nézőpont alkalmazása: a regionális és helyi önkormányzatok képviselik azt a megfelelő szintet, ahol ezekben a konkrét kérdésekben releváns döntések hozhatók. Mindez jelentős munkahelyteremtéssel járna együtt egy olyan szociálisan érzékeny ágazatban, mint az építőipar. Emellett lehetővé tenné az új, energiahatékony és bioalapú anyagok kifejlesztését célzó innovációt, amely a K+F+I-be történő beruházásokkal jár majd együtt;

18. rámutat arra, hogy a megújuló energiaforrások 2030-ra Európa energiafogyasztásának közel felét fedezhetnék (forrás: Fraunhofer Intézet ⁽²⁾ és a német úrközpont ⁽³⁾);

19. kiemeli az energiatakarékosságban rejlő jelentős potenciált, amely a gáz- és kőolajimportra leginkább rászoruló uniós országokban a legnagyobb. Az energiahatékonyabbá irányuló befektetések révén 2030-ig érezhetően csökkenhetne az EU energiaimportja, egyúttal javulna az Unió energiabiztonsága, valamint a hatékonyabb, biztonságosabb, gazdaságosabb és több munkahelyet teremtő új technológiák kifejlesztése;

20. úgy véli mindemellett, hogy az EU energiafüggetlenségét és ellátásbiztonságát növelni lehetne a helyi szinten rendelkezésre álló megújuló energiaforrások teljes kiaknázásával és az egységes energiapiac továbbfejlesztésével, például a megújuló energiák fogyasztók általi, kis mennyiségű termelése, új összekapcsolódások vagy az energiatárolás és intelligens hálózatok révén, arra kötelezve a tagállamokat, hogy ezt elősegítő jogszabályokat hozzanak. Hangsúlyozza, hogy a megújuló energiaforrások sokfélesége egyfajta pufferként hat az áringadozásokkal szemben, kevésbé kiszolgáltatottá teszi az energiarendszert, és lehetővé teszi az energiaellátás kimaradásainak kiküszöbölését;

21. úgy véli, hogy az Európai Uniónak és a tagállamoknak a határokon átnyúló összeköttetések javításával meg kell könnyíteniük az energetikai infrastruktúrák átalakítását. Ez különösen az olyan tagállamok között sürgős, amelyek a legjobban le vannak maradva a már egyeztetett cél – a beüzemelt termelési kapacitások 10 %-ának megfelelő vagy annál nagyobb mértékű villamosenergia-összeköttetések biztosítása – elérésében;

D. Az EU kibocsátáskereskedelmi rendszerének strukturális reformja

22. üdvözi az ún. későbbre ütemezés (backloading) elfogadását az ETS jobb működése érdekében, úgy véli azonban, hogy ehhez szükség van a kibocsátáskereskedelmi rendszer strukturális reformjára; ezzel összefüggésben támogatja azt az európai bizottsági javaslatot, hogy hozzanak létre egy 'piaci stabilizációs tartalékot', amelynek azonban jóval 2020 előtt hatályba kellene lépnie. Alapvetően fontosnak tartja, hogy a stabilizációs tartalékhoz más intézkedések is társuljanak, például véglegesen szüntessék meg a fel nem használt kibocsátási egységeket, és állapítsanak meg egy minimumárát;

23. kéri az Európai Bizottságot, hogy korlátozza a nemzetközi szén-dioxid-kompenzációs kreditek vásárlását. E kreditek miatt ugyanis nem kezdődhetnek meg a szükséges strukturális átalakítások az EU-ban, és nem kedveznek az e területre irányuló befektetéseknek sem; Kéri továbbá olyan intézkedések bevezetését, amelyek a szén-dioxid fenntarthatóan kezelt erdőben történő tárolását ösztönzik;

24. úgy véli, hogy a kibocsátási egységek kereskedelmi rendszeréből származó bevételek egy részét helyi és regionális szintű intézkedésekre kellene fordítani;

25. fontosnak tartja további, az éghajlatváltozás hatásainak csökkentését célzó közös eszközök kidolgozását is, mint amilyen például az ökotervezés vagy a közbeszerzés. A szén-dioxid-adó hatékony eszköz pozitív tapasztalatokkal, amelyekre építeni lehet;

E. Érdekeltség a helyi termelés iránt

26. úgy véli, hogy a megújuló energiák fogyasztók általi, kis mennyiségű előállításának részét kell, hogy képezze az olyan, a jövő energiatudatos Európáját szolgáló, ösztönzendő megoldásoknak, amelyek elősegítik az európai gazdaság áringadozásokkal szembeni rugalmas ellenálló képességének növelését. Ehhez pedig minden tagállamnak rendelkeznie kell ezt elősegítő jogszabályokkal;

27. úgy véli, hogy különös figyelmet kell fordítani a megújuló energiák előmozdítását célzó helyi és regionális polgári szövetkezetekre, elsősorban azért, mert kiegészítő energiaszolgáltatóknak tekinthetők, másodsorban pedig azért, mert jelentős edukatív hatásuk révén elősegítik az ésszerű energia-felhasználás szükségességének még jobb tudatosítását;

⁽²⁾ Fraunhofer intézet, 2011. május: Long Term Potentials and Costs of RES [Hosszú távú lehetőségek és a megújuló energiaforrások költségei].

⁽³⁾ Greenpeace, 2012. október 24.: EU-27 Energia [forradalom]; WWF, 2013. november 6.: Renewable energy: a 2030 scenario for the EU [Megújuló energiák: forgatókönyv az EU számára 2030-ra].

28. megjegyzi, hogy a lakosságnak hasonlóképpen az az érdeke, hogy a helyi hatóságok minél inkább mellettük álljanak az energiával kapcsolatos problémáik megoldásában, és hogy kialakuljanak olyan helyi energiatermelési megoldások, amelyek ellensúlyozzák a világpiaci árak növekedését; a helyi és regionális önkormányzatoknak mint az energiatermelő vállalatok tulajdonosainak jelentős szerepet kellene betölteniük a megújuló energiák elterjesztésében;

29. emlékeztet arra, hogy biztosítani kell az összhangot egyrészt az uniós szinten alkalmazott, az EU kizárólagos hatáskörébe tartozó versenyjog, másrészt az uniós energiapolitika azon alapelvei között, amelyek az EU és a tagállamok közötti megosztott felelősséget írják elő, kötelezően tiszteletben tartva a helyi és regionális szervek, különösen a helyi és regionális energiaügynökségek fontos szerepét;

F. Az éghajlat- és energiaügyi kihívások kezelésében élen járó helyi és regionális szint

30. hangsúlyozza, hogy amint azt a közelmúlt számos szélsőséges éghajlati jelensége is megmutatta, a tévlenység következményeit a helyi önkormányzatok szenvedik el leginkább, és a jövőbeni következmények árát is ők fogják megfizetni, amennyiben nem gyorsítjuk fel az energiarendszer átalakítását;

31. megjegyzi, hogy az Egyesült Nemzetek Fejlesztési Programja (UNPD)⁽⁴⁾ becslése szerint az éghajlatváltozás hatásainak enyhítésére irányuló intézkedések több mint 70 %-át és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást szolgáló intézkedések közel 90 %-át a helyi önkormányzatok hajtják végre;

32. emlékeztet arra, hogy az Európai Unió már rendelkezik alkalmazkodási stratégiával, és hogy az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás kapcsán az elkövetkező évtizedekben a régióknak és a helyi önkormányzatoknak kell megküzdeniük a legjelentősebb problémákkal. Ezért – és tekintettel arra, hogy az említett stratégiát a 2020 utáni időszakot szem előtt tartva felülvizsgálják – egyes régiókban és városokban az éghajlatváltozás hatásainak mérséklésére irányuló mechanizmusok bevezetésén kívül komoly erőfeszítéseket kell majd tenni az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodást célzó programok megvalósítására is, és ehhez európai uniós pénzügyi forrásokat kell az ilyen régiók rendelkezésére bocsátani;

33. hangsúlyozza, hogy a polgárokhoz való közelségük révén a helyi és regionális önkormányzatok segíthetik az energiarendszer átalakítását célzó intézkedések helyi szinten jelentkező gazdasági és társadalmi előnyeivel kapcsolatos tájékoztatást és azok tudatosítását;

34. hangsúlyozza, hogy a 2030-ra szóló szakpolitikai keretnek egyfelől a helyi szintre vonatkozó uniós kezdeményezésekre – például az uniós Polgármesterek Szövetségére (melynek 2030-ig történő kiterjesztését javasoljuk) vagy az 'Intelligens városok és települések' elnevezésű kezdeményezésre – kell támaszkodnia, és azokat ki kell egészítenie. Ezzel összefüggésben kéri, hogy az Európai Bizottság gondoskodjon a szakpolitikák koherenciájáról és a különféle kezdeményezések közötti szinergiákról, és megfelelően vonja be az RB-t a tervezésbe és a végrehajtásba. Az EU biztosította fenti lehetőségeket mindenképpen elérhetővé kell tenni a kisvárosok és vidéki területek számára;

35. hangsúlyozza, hogy a további előrelépés érdekében célszerű lenne, hogy a helyi és regionális önkormányzatok konkrét és számszerűsített célokat fogalmazzanak meg 2030-ra a kibocsátáscsökkentés, a megújuló energiák és az energiamegtakarítás terén, amelyeket a különböző területekről kiinduló dinamikák felgyorsítása érdekében megfelelő helyi és regionális stratégiákkal kell támogatni. Ezek a célkitűzések meghatározhatók többek között a Polgármesterek Szövetségének megerősítése és kibővítése révén, melyet a 2020 utáni időszakra is ki kellene terjeszteni;

36. kéri az Európai Bizottságot, hogy tegyen javaslatokat az energiarendszer átalakítását célzó intézkedések finanszírozására, különösen az EBB révén, amely – a 2014–2020-as időszakra szóló európai finanszírozáson felül (Life +Clima, strukturális alapok, Horizont 2020, Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz stb.) – támogathatná a meglévő vagy létrehozandó helyi pénzügyi struktúrákat;

37. felkéri végül a helyi és regionális önkormányzatokat, hogy e vélemény alapján egyesítsék erőiket, és közös fellépés keretében hallassák hangjukat a COP21 alkalmával és azt megelőzően, így az ENSZ-főtitkár által az éghajlatváltozáshoz kapcsolódóan szervezett, szeptember 23-i New York-i csúcstalálkozón is, amely fontos állomása e folyamatnak.

Kelt Brüsszelben, 2014. október 8-án.

*a Régiók Bizottsága
elnöke*

Michel LEBRUN

⁽⁴⁾ Az UNPD jelentése: 'Charting a new low-carbon route to development: A primer on integrated climate change planning for regional governments', 2009.